

GENEALOGIA DOCTORULUI ALEXANDRU OBREGIA, UNUL DINTRE FONDATORII PSIHIATRIEI ROMÂNEȘTI¹

Genealogy of Dr. Alexandru Obregia, one of the founders of Romanian psychiatry

Prof. Dr. Mihai Sorin Rădulescu

Facultatea de Istorie a Universității din București

REZUMAT

După cum se știe, Alexandru Obregia (1860 – 1937) s-a numărat printre pionierii psihiatriei științifice românești. Era fiu și nepot de fiu de mic boier moldovean, iar după mamă avea o obârșie grecească – Xantopol. Bunicul său patern era căminarul Vasile Obregia din Cristești (ținutul Tutovei), căsătorit cu Smaranda, fiica medelnicerului Dumitrache Avram.

Un frate al lui Alexandru Obregia, Anastase, a avut și el o activitate științifică fiind profesor de chimie la Universitatea din Iași. Savantul psihiatru a avut două fiice Maria – Romana căsătorită cu generalul Edgar Rădulescu și Ana, soția inginerului Mihai Portocală, sora omului politic liberal Radu Portocală de la Brăila – precum și un fiu, tot cu prenumele Alexandru.

O soră a paharnicului Alexandru Obregia – tatăl savantului psihiatru – a fost căsătorită cu doctorul Ludovic Prodan, dintr-o familie de mici nobili români din nordul Ardealului. Doctorul Ludovic Prodan a trecut în Moldova unde a dat naștere unei familii de intelectuali, dintre care, în ultimele generații s-a distins scenografa Maria Björnson de la Londra.

Cuvinte cheie: Alexandru Obregia, Anastase Obregia, Edgar Rădulescu, Mihai Portocală, psihiatrie, istorie

ABSTRACT

Alexandru Obregia (1860 – 1937) is well known as one of the pioneers of scientific psychiatry in Romania. He was the son and grandson of minor Moldavian boyars, and on his mother's side he had Greek ancestry – Xantopol. His paternal grandfather was căminar Vasile Obregia of Cristești (in the former district of Tutova), who was married to Smaranda, the daughter of *medelnicer* Dumitrache Avram.

A brother of Alexandru Obregia's, Anastase, was also engaged in scientific activity, being professor of chemistry at the University of Iași. The learned psychiatrist had two daughters – Maria – Romana, married to General Edgar Rădulescu, and Ana, the wife of the engineer Mihai Portocală, brother of the liberal politician Radu Portocală – and one son, also named Alexandru.

A sister of *paharnic* Alexandru Obregia – the father of the learned psychiatrist – was married to Dr Ludovic Prodan, a member of a family of minor Romanian nobility from northern Transylvania. Dr Ludovic Prodan moved to Moldavia, where he founded a family of intellectuals, among the more recent descendants of which the London – based scenographer Maria Björnson may be noted.

Keywords: Alexandru Obregia, Anastase Obregia, Edgar Rădulescu, Mihai Portocală, psychiatry, history

Spitalul de psihiatrie din București poartă astăzi – ca și un bulevard din Capitală – numele acestui ilustru medic și savant, care l-a întemeiat în 1923 și al cărui bust – realizat de sculptorul Frederic Storck – există în curtea spitalului². Poate că una dintre

cauzele situației dificile de la noi din ziua de azi o constituie tocmai faptul că nu găsim răgazul de a ne

²Un gips cu acest bust se află și la Muzeul Storck din București. Vezi Liliana Vârban, Ionel Ioniță, Dan Vasiliu, *Sculptorii Storck. Catalogul operelor de artă ale artiștilor din familia Storck aflate în patrimoniul Muzeului „Frederic Storck și Cecilia Cuțescu – Storck”*, București, Editura Muzeului Municipiului București, 2006, fig. nr. 150, p.180. Bustul a fost realizat în anul 1935, așadar cu doi ani înaintea încetării din viață a savantului.

¹Comunicare susținută în ședința din 5 martie 2018 a Societății de Istoria Medicinii din București.

Autor de corespondență:

Prof. Dr. Mihai Sorin Rădulescu, Facultatea de Istorie a Universității din București

E-mail: msradulescu@yahoo.com

opri în fața statuiilor înaintașilor și a ne pune întrebări: Cine sunt oamenii cărora societatea românească le-a perpetuat memoria pe această cale? De ce sunt necesare monumentele? Care este mesajul lor peste timp? Nevoia de modele și de ierarhii de valori constituie, cred, o prioritate a societății românești de astăzi – s-a repetat aceasta până la sațietate și până la însăși compromiterea acestei idei – și de ea este legată redresarea atât a economiei, cât și a politicii românești. Las biografia doctorului Alexandru Obregia (1860-1937) – unul dintre întemeietorii psihiatriei românești, profesor la Facultatea de Medicină din București, director al Spitalului Mărcuța, fondator și director al Spitalului Central (astăzi spitalul de psihiatrie care îi poartă numele)³ – în seama iatroistoricilor și mă refer, în cele ce urmează, la încrengăturile neamului său⁴.

Înainte de a intra în considerațiile genealogice, să reamintim câteva elemente biografice: după studii de medicină la București, Berlin și Paris, a obținut diploma de doctor în medicină în anul 1888. În 1892 a devenit profesor de histologie la Facultatea de Medicină din București, iar în anul următor, medic primar la Spitalul Mărcuța. În 1910 îl găsim ca profesor la „catedra boalelor mintale” de la aceeași facultate bucureșteană. Vârful carierei sale administrative a constituit-o perioada în care a ocupat funcția de director al Serviciului Sanitar, un post cu rang de ministru. A intrat în funcție în anul 1899, în această calitate fondând Spitalul Central din București, început în 1906 și inaugurat în 1923. A fost secretar-general (1895) și apoi vicepreședinte (1897) al Societății Științelor Medicale. Membru al societății „Ateneul Român” din 1897. A făcut parte din Comitetul central al Ligii Culturale, conduse de N. Iorga. A primit distincții înalte: cavaler al ordinului „Coroana României” (1892), ofițer al Legiunii de Onoare (1901) și cavaler al ordinului „Steaua României” (1909). După ocuparea Capitalei de către trupele germane în Primul Război Mondial, a fost arestat în 1916⁵ (ceea ce nu l-a împiedicat pe fiul său să se căsătorească cu o nemțoaică, Josephine, născută Breckner).

³Mihai Sorin Rădulescu, *Arhitectul Grigore Călinescu și contribuția sa la arhitectura spitalelor*, în *Studii de Istorie IV*, editori: Constantin Bușe, Ionel Căndea, Brăila, Muzeul Brăilei „Carol I”, Editura Istros, 2015, pp.658 – 660.

⁴La baza comunicării / articolului de față se află un mic articol al lui Mihai Sorin Rădulescu, *Despre genealogia lui Alexandru Obregia*, în „Viața Medicală”, nr. 30 (552), 28 iulie 2000, p.5 (republicat în vol. idem, *Memorie și strămoși*, București, Editura Albatros, 2002).

⁵Îi mulțumesc dlui Radu Portocală, cunoscut ziarist român de la Paris, pentru a-mi fi comunicat aceste date biografice (email din 27 aprilie 2017).

Etimologia patronimului cunoaște variante diferite: lingvistul Iorgu Iordan îl explica prin substantivul comun „obrejă” = „loc neted”, în graiul moldovenesc⁶. Istoricul Petre Ș. Năsturel îl deriva din numele unei sărbători bisericești: „obrejanie” = „tăierea împrejur cea după trup a Domnului nostru Iisus Hristos”⁷. Toponimele apropiate de forma „Obreja” abundă pe întreg teritoriul românesc. Ascendența lui Alexandru Obregia urcă, pe linie paternă, în mica boierime moldovenească. Ce putem citi în *Arhondologia Moldovei* a paharnicului C. Sion despre înaintașii medicului bucureștean: „Moldoveni, mazăli vechi și răzeși de la ținutul Tutovei. Un Vasile Obregia, învățând a scrie bine, au fost pe la mai multe ținuturi scriitor la isprăvnicie, pân au nimerit la Bacău, unde s-au însurat cu Smaranda, fata unui medelnicer Dimitrachi Avram⁸, ce-i zicea Căloiu, de la Moinești, și s-au lipit de vornicul Pruncu⁹, ce era ispravnic e la 1827; apoi, pe la 1835, tot cu Pruncu rânduindu-să staroste de Putna, au mers la Focșani unde și-au făcut o căsuță. Și tâmplându-să a să cunoaște cu spatariul Ioniță Lăceanu, cămărașul de ocnă, care începând a netezi pe fiică-sa, ce era măritată cu o scârbă grecească, Nechitachi¹⁰, i-au

⁶Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, p.339.

⁷Petre Ș. Năsturel, *Un vechi nume românesc: Obreja*, în revista „Dorul”, nr.78, Danemarca, aprilie 1996, p.30.

⁸*Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). IV. Ținutul Bacău Partea 1 (1820)*, volum editat de Mircea Ciubotaru, Sorin Grigoruță și Silviu Văcaru, Introducere de Mircea Ciubotaru, Iași, Casa editorială „Demiurg Plus”, 2013: este menționat numărul slugilor **vornicului de poartă** [subl.meu – M.S.R.] Dimitrii (Dimitrache) Avram (pp. 340, 341, 461, 462, 492, 503).

⁹*Ibidem*, p.584. Iordache Pruncu apare cu dregătoria de căminar. ANR, fondul *Alexandru V. Perietzianu*, dos.nr. 3/1977, „Vidamostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829”, la ținutul Bacău, poziția D.2. : „IORDACHI PRUNCUL, postelnic, familie de 200 ani vechime după BUCIUM vornicu, precum încredințează dovezile înfățișate în Basarabia, născut în târgul Focșanii, de 36 ani, locuște în târgul Bacăului”.

ANR, fondul *Alexandru V.Perietzianu*, dos.nr. 6/1978, „Boerii Moldovei la 1851”, liste transcrise de Alexandru V.Perietzianu – Buzău, poziția B.49: „Iordachi Pruncu” este amintit cu cinul de vornic.

¹⁰ANR, fondul *Alexandru V. Perietzianu*, dos.nr. 6/1978, „Boerii Moldovei la 1851”, liste transcrise de Alexandru V. Perietzianu – Buzău, poziția L.185: „Neculai Nechitachi” este menționat cu rangul de „sardar”.

Paharnicul Costandin Sion, *Arhondologia Moldovei*, ediția a II-a, București, Editura Minerva, 1973, p. 189: „NICHITACHI. Greco-bulgar, tatăl d[umisale] sârdarul Neculai Nichitachi era bucătar la mănăstirea sfântului Ioan din Focșani; fii-său au fost căpitan de poștă la Focșanii din Moldova; **au luat pe o fată a lui Vasile Obreja, ce era logofăt a vornicului Pruncu** [subl.meu – M.S.R.], și dând de ea spatariul Ioniță Lăceanu, ce era camaraș de ocne, au început a o netezi, au tras-o la Ocnă, pe el l-au făcut revizor a[l] oanei și au mijlocit de l-au făcut sardar, pe la 1848”.

dat bani de ș-au și mijlocit de i-a cumpărat, pe la 1846, și un decret de căminar¹¹.

Dincolo de malițiozitatea și de „epitetele” arhondologului, datele pe care le consemnează se dovedesc și aici – ca în majoritatea detaliilor genealogice din cartea sa – exacte, prin confruntarea cu alte surse.

În anul 1990, regretatul geolog Mircea Chiriac – descendent pe linie feminină al medelnicerului Dumitrache Avram (+ 1837) din Moinești – mi-a comunicat o spiță a familiei sale, din care rezulta și înrudirea cu neamul doctorului Alexandru Obregia. Astfel, Dumitrache Avram a avut următorii copii: *Zoița* – căsătorită cu clucerul Vasile Dumitriu¹² –, *Ilinca* – soția lui Constantin Livescu¹³ –, *Smaranda* – căsătorită cu căminarul Vasile Obreja¹⁴ (ai căror urmași au semnat, în manieră moldovenească, „Obregia”), originar din Cristești (Tutova), fiul lui Ioniță Brașoveanu -, *Iancu, Alecu* (+ 1857), stolnic, *Marghioala* – căsătorită cu clucerul Dragomir Chi-

¹¹Paharnicul Costandin Sion, *op.cit.*, p.194.

¹²Clucerul Vasile Dumitriu a stăpânit câteva moșii în Moldova: **Pogoneștii**, la ținutul Tutovei (alături de „Bregad. C. Ghica” și de răzeși) (ANR, fondul *Alexandru V.Perietzianu*, dos.nr.5 / 1978, „Catagrafia moșiilor și proprietarilor din Moldova la 1839”, transcrisă de Alexandru V. Perietzianu – Buzău, „ținutul Tutovii”, „Ocolul (Pereschivul)”, poziția IV C 9), **Bogheștii de Jos** (alături de stolnicul Ioniță Coroiu) (ANR, fondul *Alexandru V. Perietzianu*, dos.nr.5 / 1978, „țânutul Tecuciului”, „Ocolul Zălătinului”, poziția V D 35), **Rușai** (ANR, fondul *Alexandru V. Perietzianu*, dos.nr.5 / 1978, „țânutul Bacăul”, „ocolul Bistrița de gios”, poziția VIII E 32), **Leucusăștii** (alături de căminarul Gheorghe Softa (ANR, fondul *Alexandru V. Perietzianu*, dos.nr.5 / 1978, „țânutul Sucevii”, „Ocolu Moldovii”, poziția XI D 39). În mențiunea privitoare la moșia Leucusăștii, Vasile Dumitriu este trecut cu cinul de pitar.

¹³ANR, fondul *Alexandru V. Perietzianu*, dos. nr. 7 / 1979, „Arhondologia Moldovei de la 1851 la 1856”, transcrisă de Alexandru V.Perietzianu – Buzău, poziția P.49: „Costachi Livescu”¹⁵ este amintit cu cinul de sluger. Paharnicul Costandin Sion, *op.cit.*, p.153: „LIVESCU. Moldoveni de la ținutul Bacău. Un Lupu, ficior preotului Livescu din satul Dealul Nou, slujind la un vlădică Grigorie Irinipoleos, în domnia lui Scarlat Calimah, au mijlocit la domn și l-au făcut șatrar și în domnia lui Mihai vodă Sturza, la 1848, ficiorul aceuia, Ioan, fiind vechil al vornicului Pruncu, l-au făcut sluger. Asemenea și doi ficiori a preotului Ioan Livescu din Bacău, unul Vasile și altul Costantin, tot la domnul Mihai s-au rădicat la boierie”.

¹⁴Vasile Obreja este amintit la 1820 ca postelnicel (*Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820*, editor: Corneliu Istrati, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2011, p.166). În aceeași carte, la p.168, la târgul Moinești este menționat „polcovnicul Vasăli Obreja”. Acesta poseda patru breslași. „Breslaș = birnic scutit de havaiele, în serviciul gospodăriei unui boier: dintr-o breslă de slujitori” (*ibidem*, p.604). Ne putem întreba dacă, fiind vorba după toate probabilitățile de aceeași persoană, nu este vorba cumva de o lecțiune eronată a uneia dintre cele două mențiuni.

Vasile Obreja apare ca polcovnic și într-un alt context: *Catagrafiile Vistieriei Moldovei (1820-1845). IV. Ținutul Bacău Partea I (1820)*, pp.313, 340, 458, 461, 492.

riac (străbunicii geologului Mircea Chiriac), *Eufrosina* – căsătorită Țilenschi – și *Costache*.

De unde știm că Vasile Obreja era fiul lui Ioniță Brașoveanu? În *Vidomostia boierilor Moldovei de la 1829*, este menționat, la ținutul Bacău, „Vasăli Obreja, căminar cu pitac, dar nu l-a înfăoșat, născut la satul Cristeștii țin. Tutovii, de 32 ani, fiul lui Ioniță Brașovanul, locuște în târgu Moinești țin. Bacăului; are parte din moșia Albotestii, țin. Bacăului”¹⁵. În acest caz, „Brașoveanu” indică oare obârșia geografică a personajului sau îndeletnicirea sa? Sau poate că amândouă. În Arhondologia domniei lui Grigore Alexandru Ghyka (1849-1856) este amintit „Ioan Brașoveanu”, cu rangul de paharnic¹⁶.

Un alt boier purtător al numelui „Obreja”, trăind în aceeași perioadă în ținutul Suceava, se numea „Ioan Obreja, paharnic, locuște la Gulie”¹⁷.

„Avram” era desigur un patronimic și mai răspândit ca „Obreja”. La ținutul Putna figurează Neculai Avram, biv vel pitar, născut în satul Grozăștii, fiul vel căpitanului Ioan Avram, locuiește în satul Grozăștii, are patru pământuri moșie și o moară pe Milcov, în hotarul Grozăști și casă¹⁸.

Unul dintre străbunicii doctorului Alexandru Obregia figurează, din fericire, și el în utila *Vidomostie a boierilor moldoveni de la 1829*, la ținutul Bacău: „Dumitru Avram, medelnicer, născut la târgu Ocnilor, de 60 ani, fiul neaguțătorului Hriste Căloiu, locuiește în târgu Moinești, are parte din moșia Orășu țin. Bacăului”¹⁹. De precizat că Orășu a devenit cunoscută ca o moșie a unei ramuri a familiei Rosetti²⁰. În *Catagrafia fiscală a Moldovei din anul 1820* sunt menționați și cei opt breslași ai „vornicului «de poartă» Dimitrii Avram”²¹. De ase-

¹⁵Alexandru V. Perietzianu – Buzău, *Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829*, în „Arhiva Genealogică”, serie nouă, 1-2 / 1994, p.284 (D 29).

¹⁶ANR, fondul *Alexandru V.Perietzianu*, dos.nr. 7/1979, „Arhondologia Moldovei de la 1851 la 1856”, transcrisă de Alexandru V. Perietzianu – Buzău, poziția K.84.

¹⁷*Ibidem*, p.276 (A 39).

¹⁸*Ibidem*, p.291 (E 39).

¹⁹*Ibidem*, p.286 (D 60).

²⁰Din această ramură provenea Adriana (Andrușca) Rosetti, soția lui Atta Constantinescu, ministru al Comunicațiilor în guvernul Antonescu, fiul politicianului liberal Alexandru C.Constantinescu zis „Porcu”. Atta Constantinescu, care s-a sinucis puțin timp după instaurarea regimului comunist, a avut o singură fiică, Ileana, de profesie inginer, căsătorită cu Mihai Moțoiu, și el de profesie inginer, descendent din cunoscutele familii de tipografi bucureșteni Rasdescu și Göbl. Familia Moțoiu făcea parte din elita Ploieștilor, tatăl său fiind fost primar al orașului. În centrul orașului, pe elegantul bulevard dintre gară și centru există încă fosta casă Moțoiu, astăzi sediul unui restaurant.

²¹*Catagrafie fiscală a Moldovei din anul 1820*, Editor: Corneliu

menea, tot la Moinești sunt înregistrați 14 bejenari²², dintre care trei la vornicul de poartă Dimitrie Avram²³.

Localitățile în care au trăit ascendenții mai apropiați ai doctorului Obregia au fost, așadar, Cristești, fost în ținutul Tutovei, astăzi sat în cadrul comunei Puiești, județul Vaslui, Moinești, județul Bacău, Târgu Ocna, în același județ. De observat că doctorul Obregia nu a luat-o spre Iași întărind astfel frustrația moldovenismului, ci spre Bucureștii autenticei unități naționale. Din fericire, nu a fost de departe singura familie moldovenească care a mers pe această cale.

Din Alecu Avram²⁴ descindea în linie dreaptă compozitorul Maximilian Costin, căsătorit cu Elena Rosetti-Tețcanu, sora Marucăi George Enescu. Să revenim, însă, la descendența doctorului Alexandru Obregia: Din căsătoria căminarului Vasile Obreja cu Smaranda Avram s-au născut trei fete și un fiu: *Ana* (căsătorită Rafail), *Maria* (soția doctorului Ludovic Prodan²⁵, originar din nordul Ardealului²⁶), *Ecaterina* (soția serdarului Neculai Nechitachi, amintit de paharnicul Sion în pasajul citat

mai sus) și *Alexandru* (1827-1895), paharnic²⁷.

Acesta din urmă a fost un personaj cu o anumită activitate literară, influențată de Gheorghe Asachi. Traducerile și articolele sale au apărut în „Gazeta de Moldavia”. Născut la Focșani, a trăit în capitala Moldovei unde a practicat avocatura. A fost înmormântat la cimitirul *Eternitatea* din Iași²⁸.

Din căsătoria paharnicului Alexandru Obregia cu Ecaterina Xantopol²⁹ s-au născut următorii copii: *Grigore* (1857-1926), avocat, *Alexandru*, medic psihiatru și profesor universitar – de la care au pornit aceste rânduri –, *Anastase* (1864-1937), profesor de chimie la Universitatea din Iași³⁰ și *Eugenia*. Doctorul Alexandru Obregia a avut două fiice – *Maria – Romana*³¹, căsătorită cu generalul Edgar Rădulescu³² – și *Ana* – căsătorită cu inginerul Mihai Portocală³³ – și un fiu, *Alexandru*, căsătorit cu Josephina Breckner³⁴.

Conform actului său de naștere citit de mine la Arhivele Naționale ale Municipiului București și reprodus în anexă, Edgar Rădulescu s-a născut la

Istrati, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2011, p.168. Figurează aici așadar polcovnicul Vasile Obreja alături de vornicul de poartă Dimitrie Avram, ginerele lângă socru, amândoi locuitori în Moinești, viitorul oraș de origine al scriitorului francofon, de renume mondial, Tristan Tzara.
²²„Bejenar = om venit, fugit de peste hotar sau din alt sat al țării” (*Ibidem*, p.603).

²³*Ibidem*, p.169.

²⁴ANR, fondul *Alexandru V. Perietzianu*, dos.nr. 5, „Catagrafia tuturor moșiilor din principatul Moldovei și proprietarii lor, din anul 1839”, comunicare susținută de Alexandru V.Perietzianu – Buzău în cadrul Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie de pe lângă Institutul de Istorie „N. Iorga”: VIII B 14, în ținutul Bacău, ocolul Tazlăului de jos, moșia Vidrașcu, a „D. Dv. Alecu Avram”. De asemenea este amintită moșia „Orășa lui Avram”, a „D. Stol. Dimitrie Sacară”, ceea ce confirmă fosta stăpânire a lui Dumitrache Avram la Orășa.

ANR, fondul *Alexandru V. Perietzianu*, dos.nr. 7, „Arhondologia Moldovei de la 1851 la 1856”, transcrisă de Alexandru V. Perietzianu - Buzău: „Alecu Avraam” este amintit cu cinul de ban. Tot aici figurează și un „Dimitrie Avram”, cu rangul de comis. Nu putea să fie aceeași persoană cu medelnicerul Dumitrache Avram de la Moinești, pentru că acesta încetase din viață mai înainte.

²⁵În vremea domniei lui Grigore Alexandru Ghyka (1849 – 1856) este menționat în arhondologie „Ludvic Proda[n]”, cu rangul de ban (ANR, fondul *Alexandru V.Perietzianu*), dos. 7/1979, „Arhondologia Moldovei de la 1851 la 1856”, transcrisă de Alexandru V.Perietzianu – Buzău, poziția H.21.

²⁶Dan Pleșia, *Familia transilvană Prodan*, comunicare susținută în ședința din 6 aprilie 1988 a Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie de pe lângă Institutul de Istorie „N. Iorga”.

²⁷Dimitrie R.Rosetti – Max, *Dicționarul contemporanilor din România*, București, 1898, p.141: despre biografia acestui personaj, care a avut o activitate publicistică. *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, București, Editura Academiei, 1979, pp.635 – 636, articol de D.M. = Dan Mănuță.

²⁸*Cimitirul Eternitatea Iași*, Iași, 1995, p.159. Mormântul a fost găsit în registrul cimitirului, dar nu mai poate fi recunoscut pe teren.

²⁹Cu numele de „Xantopol” a existat un patriarh ecumenic la sfârșitul secolului al XIV-lea, Calist al II-lea Xanthopoulos, frate cu Sf. Ignatie Xanthopoulos. Etimologic, „Xanthopoulos” ar însemna „fiul celui blond”. De la ierarhul din evul mediu până la Xantopolii moldoveni din veacul XIX mi se pare că există o distanță insurmontabilă, de aceea a-l invoca pe acel patriarh ecumenic drept strămoș al doctorului Alexandru Obregia constituie o exagerare și o crasă inexactitate.

De menționat este și faptul că la cimitirul Bellu există un mormânt Xantopol, cu o sculptură de Karl Storck.

³⁰*Personalități românești ale științelor naturii și tehnicii*. *Dicționar*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982, pp.283-284.

³¹Deși ar putea părea puțin derizoriu, este posibil ca ideea prenumelui de „Romana” să fi provenit de la faptul că doctorul Alexandru Obregia a avut o proprietate în București, pe str. Romană nr.8 (potrivit informației comunicate de dl Radu Portocală, email din 27 aprilie 2017). Strada Romană coincidea în mare parte cu actuala stradă Mihai Eminescu, iar nr.8 se afla în apropierea Pieții Romane de astăzi.

³²Despre treptele carierei sale militare, vezi Alesandru Duțu, Florica Dobre, Leonida Loghin, *Armata română în al doilea război mondial 1941-1945*. *Dicționar enciclopedic*, București, Editura Enciclopedică, 1999, pp.345-346.

³³Mihai Sorin Rădulescu, *Din Brăila veche: familia Portocală*, în „Ziarul de Duminică”, nr. 38 (320), 29 septembrie 2006, p.4; supl.cult.al “Ziarului Financiar”, anul VIII, nr.1980, 29 septembrie 2006.

³⁴De semnalat că „Breckner” era și numele de familie al baronului Samuel von Brukenthal, cunoscutul guvernator al Transilvaniei, fondator al Muzeului Brukenthal de la Sibiu.

14 decembrie 1890, în București. Potrivit unor însemnări marginale trecute pe actul său de naștere, s-a căsătorit prima dată la 23 octombrie 1941 în București, așadar la vârsta de aproximativ 50 de ani, cu Romana Obregia. Aveau să divorțeze în 26 martie 1949, după care s-au căsătorit a doua oară, pe 16 decembrie 1967, tot în București. Edgar Rădulescu a încetat din viață în 31.XII. (luna poate fi citită și ca „VII.“) 1976, în București (sectorul I)³⁵.

Din același act de naștere aflăm că Edgard³⁶ Petre George Rădulescu, după cum se numea cu toate cele trei prenume ale sale, era fiul locotenentului George Rădulescu – care avea 26 de ani în decembrie 1890 – și al soției sale Maria născută Cruțescu, care avea 17 ani în decembrie 1890.

Dintr-o scriere inedită a genealogistului Alexandru V.Perietzianu – Buzău³⁷ aflăm despre ascendența sa maternă. Maria Rădulescu născută Cruțescu era fiica generalului Constantin Cruțescu, a cărui mamă născută Negulescu, era soră cu tatăl lui Paul Negulescu, profesor la Facultatea de Drept din București și al lui Demetru Negulescu, judecător la Curtea de Justiție de la Haga. O soră a Mariei Rădulescu născută Cruțescu, Zoe, a fost căsătorită cu Gh.Gr.Porumbaru, având o fiică, căsătorită cu generalul Georgescu, părinții istoricului Vlad Georgescu. Generalul Edgar Rădulescu era, așadar, văr primar cu mama lui Vlad Georgescu.

Bunica maternă a lui Edgar Rădulescu, Elena Cruțescu născută Drăghiceanu, era fiica pitarului Mihalache Drăghiceanu – fondatorul școlii lancasteriene de la Târgoviște – și a soției sale Elisabeta născută Fusea, descendentă din neamul boierilor Fusea, ctitori de biserici în nordul județului Dâmbovița. Elena Cruțescu era soră cu inginerul Mathei Drăghiceanu, un pionier al științelor pământului în spațiul românesc³⁸.

Mihai Portocală (1892-1976) era frate cu omul politic liberal Radu Portocală, fiind amândoi fiii lui Miltiade Portocală, director de bancă la Brăila și ai

soției sale Amelia, născută Djuvara³⁹. După cum am aflat de la dl Radu Portocală de la Paris, cunoscut jurnalist, nepot de fiu al întâiului Radu Portocală, inginerul Mihai Portocală a fost personajul din familia Portocală care s-a interesat de genealogia acestei familii.

În 15 aprilie 2014, dl Radu Portocală îmi scria de la Paris, într-un email, în legătură cu rudenția sa prin alianță cu familia Obregia: „Unchiul și nașul meu Mihai Portocală a fost un personaj ciudat. În primul rând, pentru a nu avea neplăceri, a declarat că nu are nicio legătură cu fostul ministru Portocală (fratele lui, totuși) și chiar că nici nu auzise vreodată de el. Relatarea îi aparține. În 1952, după arestarea tatălui meu, am fost dați afară din casă. Bunica mea i-a cerut «azil» ui Mihai Portocală, pentru ea și pentru mine (aveam un an). Ne-a primit în casa lui de lângă Piața Victoriei, dar a doua zi a hotărât că situația era prea complicată și ne-a dat afară. Așa se face că, în realitate, nu l-am cunoscut decât când aveam 20 de ani. / Asta nu m-a împiedicat să îl înmormântez în 1975 sau 76. Abia atunci am cunoscut-o și pe nevasta lui, Nina, care era complet nebună. Suferea de o inversare a ritmului diurn: se culca la 9 dimineața și se trezea la 6 după – masă. Avea o memorie monstruoasă a detaliilor. Putea povesti pe un ton perfect egal cum era îmbrăcată știu și eu ce verișoară de-a ei în seara zilei de 5 iulie 1936 (invent data, evident), ora exactă la care a venit s-o vadă, ce vreme era, însă povestea nu avea nici o acțiune. / Tot atunci am cunoscut-o și pe sora ei, Muti, care era la fel de nebună. / Mihai Portocală a avut o frumoasă colecție de Grigorești, din care, însă, n-am mai găsit nimic la moartea lui. / Ii păstrez o amintire cu totul indiferentă⁴⁰.

Fiul doctorului Alexandru Obregia, purtător al aceluiași prenume, pare să fi fost un personaj obscur. Despre domiciliul său, dl Radu Portocală – care nu auzise nimic în familie despre el – îmi scria la 28 aprilie 2017, într-un email: „Alexandru Obreja jr. (cu grafia asta apare și profesorul și, de altfel, după Bezviconi, pe mormânt e Obreja) apare din 1937 până în 1970 (prima și ultima carte [de telefon] din «colecția» mea) la aceeași adresă: Șoseaua Giurgiului 167. Deci, n-a plecat în Germania sau, dacă da, foarte târziu“.

³⁵Vezi articolul de față, anexe, actul de naștere al generalului Edgar Rădulescu.

³⁶În act este scris cu litera „d“ la sfârșitul prenumelui – Edgard -, expresie a influenței limbii franceze.

³⁷ANR, fondul *Alexandru V. Perietzianu*, dos.nr. 10 / 1982, „Gheorghe Nițescu, membru în guvernul provizoriu revoluționar din 1848 și familia sa“, comunicare susținută de Alexandru V.Perietzianu – Buzău în cadrul Comisiei de Heraldică, Genealogie și Sigilografie de pe lângă Institutul de Istorie „N. Iorga“, arborele genealogic al descendenței Fusea.

³⁸Florin A.Rădulescu, *Mathei M. Drăghiceanu (1844-1939)*, în „Analele Institutului Geologic al României“, vol.69 / II, 1996, pp.405-412.

Mihai Sorin Rădulescu, Florin A.Rădulescu, *Inginerul Mathei M. Drăghiceanu*, în „Monitorul de Petrol și Gaze“, serie nouă, anul XIV, București, nr. 8 (162) / 2015, pp.39-41.

³⁹Amelia Djuvara căsătorită Portocală era mătușa istoricului Neagu Djuvara și provenea din aceeași familie cu juristul Mircea Djuvara. Pentru genealogia familiei Djuvara, vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Despre regăsirea identității. Scrisori de la Neagu Djuvara*, în „Analele Brăilei“, serie nouă, anul XV, nr. 15, 2015, pp.253-270.

⁴⁰Vezi și Radu Portocală, *Istorie de familie*, Brăila, Muzeul Brăilei „Carol I“, Editura Istros, 2015, p.26.

Din păcate, nu am reușit să aflu cine a fost prima soție a doctorului Alexandru Obregia, mama copiilor săi. Nici ruda sa prin alianță, singura în viață cu care am comunicat pregătind această comunicare / articol – l-am numit pe dl Radu Portocală –, nu a putut să mă lămurească în această privință. Domnia sa îmi scria într-un email, la 27 aprilie 2017: “Nu știu cu cine a fost căsătorit, dar am descoperit că în iulie 1932, la 72 de ani, rămas văduv, s-a recăsătorit cu Sara Kivici, în vârstă de 38 de ani, divorțată de Moritz Fischer (cu care se măritase în 1916, deci la 20 de ani). / Sara Kivici, al cărei nume se mai scrie și Chivici, devine Sofia. Poate s-a creștinat în vederea căsătoriei. Fiind «de o condiție socială și materială foarte modestă», Obregia o înzestrează, dându-i jumătate din casa lui de pe strada Cernica 11. / Imediat după moartea profesorului, fiica lui, Ana, intentează un proces văduvei pentru a recupera ceea ce e considerat a fi o «donăție deghezată». Avocații Anei Obregia Portocală: N. Guriță și bunicul meu [Radu Portocală]. Nu știu cine a câștigat”.

Această a doua soție a doctorului Alexandru Obregia, Sofia, figurează în cărțile de telefon ale Bucureștilor aflate în colecția aceluiași publicist român-parizian, ca avându-și domiciliul pe str. Ana Davila nr. 13, din 1950 până în 1958⁴¹.

În ceea ce privește casa în care savantul psihiatru a locuit aproape toată viața, am dat o raită pe strada numită astăzi Dumitru Stăniloae, fostă strada Cernica, aflată între str. Negustori și Calea Moșilor, în dreptul Bisericii cu Sfinți, una dintre grațioasele biserici bucureștene din veacul al XVIII-lea, în care au cântat cândva la strană Petru Efesiul și ucenicul său Anton Pann. Pe strada Cernica a locuit multă vreme, până la încetarea din viață, teologul Dumitru Stăniloae, ceea ce face ca memoria sa să fie păstrată de numele străzii respective. Pe cealaltă parte a ei se păstrează câteva case mai vechi, dintre care una, aflată chiar la intersecția cu str. Negustori – dar care nu mai poartă numărul 11, ci nr. 7 -, ar fi putut fi cea locuită de fondatorul Spitalului Central. Corespondentul meu parizian îmi răspundea la propunerea mea – ipotetică – de identificare: „«Am parcurs» pe internet strada Părintele Stăniloae. E evident că lucrurile (și deci numerotarea) s-au schimbat. În anii '20 numerele mergeau de la 1 la 15, pe o parte, și de la 2 la 8, pe partea cealaltă. Deci, erau 8 și 4 case. Pe profesorul Obreja / Obregia l-am găsit acolo din 1911 (*Almanah Tout – Bucarest*). / «OBREJA, Alexandre, docteur, professe-

⁴¹Email de la dl Radu Portocală (Paris), din 28 aprilie 2017. Am apreciat la mărturiile epistolare (electronice) ale jurnalistului parizian atitudinea critică și neencomiastică față de aceste rude ale sale, de sânge și prin alianță.

ur, et Mme Obreja, strada Cernica 11, 7 / 92». / E posibil să fie casa despre care îmi scrieți. Cred că singura posibilitate de identificare (eventuală) a locului rămâne consultarea cadastrului din anii 20 – 30. Dar știu că asta nu e foarte ușor, din pricina matrapazlăcurilor care s-au făcut cu recuperări de locuri și case. Deh...⁴²

Între rudele cele mai interesante din punct de vedere cultural ale doctorului Alexandru Obregia se numără familia Prodan, care a făcut parte în prima jumătate a secolului XX din elita bucureșteană⁴³. Originea ei trebuie căutată în nobilimea românească din Transilvania⁴⁴. Ioan cavaler de Pușcariu nota despre această familie: „*Prodan de Kiss – Buny* (Boiul mic), cu diplomă nobiliară de la G. Bethlen din 25 mai a(nul) 1628 și armele din 7 martie 1630...⁴⁵ Maria Obreja (Obregia) și doctorul Ludovic Prodan – care a trecut din Ardeal în Moldova – au avut doi copii: *Eleonora*, căsătorită Guriță, și *Ioan*, magistrat, căsătorit cu Olga Olănescu, sora omului de cultură Dimitrie C. Ollănescu – Ascanio⁴⁶, autorul cunoscutei lucrări *Teatrul la români*. Copiii lui Ioan și ai Olgăi Prodan au făcut cariere strălucite: Paul I. Prodan, critic de teatru, a ocupat funcția de director al Teatrului Național din București; Ioan a ajuns general, iar Constantin Prodan, procuror la Curtea de Casație, s-a numărat printre membrii de frunte ai societății „Ateneul român”⁴⁷. Un alt fiu, Dimitrie Prodan, a fost căsătorit cu Polineta Vorvoreanu, una dintre fiicele bogatului craiovean Gogu Vorvoreanu, fost primar al capitalei Olteniei, și ale soției sale Paulina născută Vrăbiescu, dintr-o familie de vechi boieri de țară

⁴²Email de la dl Radu Portocală (Paris), din 1 mai 2017.

⁴³De spița familiei Prodan (de Boiul mic) s-a preocupat în trecut regretatul istoric și genealogist Dan Pleșia (nepot de soră al Polinetei Prodan născută Vorvoreanu). Vezi, de asemenea, Mihai Sorin Rădulescu, *Familia Prodan de Boiul Mic*, în „Historia”, an VIII, nr. 73, ianuarie 2008, pp.63 – 67.

⁴⁴ANR, fondul fam. *Prodan*, dos.nr.4 / 1933, „Harta genealogică a familiei Prodan de Kiș Bun / Răspândirea familiilor Prodan pe Valea Someșului / Scara: 1.500.000”, Cluj, 16 mai 1933, de Eugen Barbul, directorul Bibliotecii Universitare din Cluj (tatăl lui Gheorghe Barbul care avea să fie șef de cabinet al Mareșalului Ion Antonescu). Kiș Bun (Boiul Mic) se află la sud de cetatea Chioarului și de Șomcuta Mare, în apropiere de râul Lăpușul și la nord de orașele Dej și Gherla.

⁴⁵Ioan cavaler de Pușcariu, *Date istorice privitoare la familiile nobile române*, vol. II, Sibiu, 1895, p.313.

⁴⁶Despre personalitatea sa, vezi *Prefața* Cristinei Dumitrescu, la Dimitrie C. Ollănescu, *Teatrul la români*, ediția a II-a, București, 1981, pp.5-25.

⁴⁷*Cultură și civilizație. Conferințe ținute la tribuna Ateneului Român*, antologie, note și prefață de Gheorghe Buluță, București, 1989, textul conferinței lui Const. Prodan, *Ateneul Român și menirea lui în cultura românească*, pp.304-316; vezi și p.342.

olteni⁴⁸. Familia Prodan a stăpânit moșia Faraoanele, din fostul județ Râmnicu-Sărat⁴⁹.

⁴⁸Îmi face plăcere să le mulțumesc și aici profesorului dr. Nicolae Marcu, președintele Societății de Istoria Medicinii, d-lui Radu Portocală (Paris), cunoscut ziarist și autor, arhivistului dr. Valentin Fușcan de la Serviciul Municipiului București al Arhivelor Naționale (mai departe SMBAN) și doamnelor arhiviste de la Sala de Studiu a Arhivelor Naționale ale României (lângă parcul Cișmigiu).

⁴⁹ANR, fondul fam. *Prodan*, dos.nr. 1 / 1849, „Planul moșiei Faraoanele lucrat în anul 1849 de Ing.Hotar. S. Zefchidi“, la Scara 1 / 15.000 și *ibidem*, dos.nr. 2 / 1849, „Planul moșiei Faraoanele din județul Slam Râmnic / [a] Sfintei Monastiri Văcărești / Ridicat în epitropia prea cuviosului IOB Văcăreșteanu / la anul 1849“, la Scara 1 / 15000, de S. Zefchid și Inginer A. Carimi.

Planul poartă o însemnare foarte instructivă: „Linia roșie A.B.C.D. este ace[e]a a învoiel[i] din 1859 între stat și

În vara anului 1991 am vizitat-o la domiciliul său de lângă Londra pe descendenta acestei familii, regretata doamnă Maria (Mia) Prodan care mi-a depănat amintiri istorico-genealogice, la rugămintea mea. Cu acel prilej, tocmai când plecam, a intrat în casă și fiica sa, celebra scenografă Maria Björnson, strănepoata celor doi mari scriitori norvegieni Björnstjerne Björnson și Henrik Ibsen. A fost unica dată când ne-am încrucișat drumurile, pentru ca un număr de ani mai târziu să aflu că a încetat din viață, la o vârstă nedreaptă.

D^{na} I.Prodan (atunci Maria Olănescu) însemnată și pe fața pământului de subsemnatul Inginer hot. Administr. Domenielor.
1877 Februarie 1.
st). I. Braescu“